

Katedra filozofie a společenských věd

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor/ka práce: Petra Tomková

Název práce: Jean-Jacques Rousseau a jeho pojetí svobody

Obor studia: Filozofie a společenské vědy

Autor posudku: Mgr. Jan Černý, Ph.D.

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

1. Shrnutí a hodnocení obsahové stránky práce:

Bakalářská práce Petry Tomkové si klade za cíl „zachytit různá pojetí svobody, která se postupně objevovala v dějinách moderní politické filozofie“, konkrétně pak „koncepce svobody“ u J. J. Rousseaua, J. S. Millera a I. Berlina. Práce po velmi stručném a poněkud zmatečném představení pojmů liberalismus, svoboda a politická svoboda přechází k referování o vybraných dílech jmenovaných autorů, v nichž je pojem svobody traktován. Závěr práce v podstatě pouze vyjmenovává, s jakými zdroji autorka pracovala. Hlavní slabinou práce je nejasné vymezení základních pojmů a absence pohledu, který by referované texty syntetizoval do určitého náhledu toho, co filozofická tradice, popřípadě autorka sama, rozumí (politickou) svobodou. Zdá se, že autorka přistupuje k pojmu svobody intuitivně a de facto nepoučeně, má-li o něm uvažovat sama. Cituje Weischedelovo zjištění, že v otázce po svobodě „vládne zmatek a nejasnost“ a po několika náhodně vybraných názorech některých autorů rovnou přechází k pojmu politická svoboda, který definuje pouze intuitivně: „Když se řekne politická filozofie, přijde mi důležité zmínit termíny jako rovnost, svoboda či spravedlnost. Spravedlnost je stejně sporný termín jako svoboda. Vždyť to, co je pro jednoho spravedlivé a správné, může pro druhého být nefér.“ (s. 11-12) O dva odstavce dále autorka zdá se tvrdit, že politická svoboda znamená možnost demokratické volby. V následujícím odstavci odbočuje k „antropologickému pojetí svobody“, které představuje jako hrst vlastních úvah o existenciálním pocitu svobody, aby celý výklad o (politické?) svobodě uzavřela konstatováním, že svobodu vnímáme subjektivně. Práci výrazně chybí závěr, v němž by se autorka pokusila nějak ucelit obraz uvažování o otázce politické svobody, který podávala v referátech o jednotlivých textech zvolených autorů. Nezdůvodňuje ani, proč si vybrala právě tyto tři autory (kromě povšechného tvrzení, že „Tito autoři přispěli výrazným dílem k úvahám o svobodě.“ na s. 8) a jejich řešení určitých problémových okruhů spojených se svobodou srovnává pouze nahodile při referování o Millovi a Berlinovi; jedná malá podkapitola o rozsahu tří odstavců je věnována Berlinově kritice některých rysů Millova konceptu svobody; v závěru práce jsou stručně nastíněny dvě kritiky Berlinovy pozice (G. MacCallum, A. Swift). Jádrem práce jsou tedy referáty o vybraných textech tří autorů. U Rousseaua se autorka (s odkazem na spisy *Rozprava o původu a základech nerovnosti mezi lidmi* a *O společenské smlouvě*) soustředí na otázky vztahu svobody a rovnosti a dále na otázky přirozeného stavu,

společenské smlouvy, obecné vůle a otroctví; u Milla referuje především o jeho spisu *O svobodě* a stručněji pak o spisu *Poddanství žen*; u Berlina se věnuje jeho koncepci pozitivní a negativní svobody z eseje *Dva pojmy svobody*. Svůj výklad většinou čerpá ze sekundární literatury – tam, kde z ní čerpá přímo a neformuluje příliš sama, je výklad celkem vyvážený; někdy se ovšem stává zmateným nebo nesrozumitelným (např. výklad podle příspěvku Petra Bláhy z kolektivní monografie *Svoboda od antiky po současnost* na s. 28 a 29). Tam, kde referuje přímo, bez pomoci sekundární literatury, je její výklad často zmatečný (např. referát o Millovi liberalismu na s. 31, o autorech, kteří ovlivnili Millovy ideje v eseji *O svobodě* na s. 34 nebo o Millovi vztahu k otroctví na s. 40, referát o pojmové dvojici svoboda jako participace/neúčast u Swifta na s. 49). Celkově nejpovedenější a nejpřijatelnější je autorčin výklad Rousseauových myšlenek, protože zde pracuje s největším množstvím sekundární literatury.

2. Hodnocení formální stránky práce:

Práce má kolísavou formální úroveň. Některé pasáže jsou napsány pěkně a srozumitelně, jiné jsou zmatečné, včetně nesmyslných vět („Označení [svoboda] ,k' se používá, protože člověk, již rozhodnutí nečiní autonomně, ale přestupuje do sféry konání, kdy realizuje své cíle je pánem sebe sama.“ – s. 44). V práci je určité množství pravopisných chyb – vedle psaní čárek ve větě by si autorka měla zopakovat především používání a skloňování zájmena jež, jež, jež.

3. Hodnocení práce se zdroji:

Autorka pracuje s přiměřeným množstvím sekundární literatury v češtině, uvádí také tři internetové zdroje v angličtině. Jak už jsem psal výše, práce se sekundární literaturou je spíše zdařilá a práci výrazně pomáhá. Autorčin výklad primárních textů někdy pokulhává. Chybou dále je, že autorka při práci s kolektivními monografiemi nebo knihami s větším počtem textů jednoho autora neuvádí, se kterým konkrétním textem pracuje.

4. Otázky k diskuzi při obhajobě:

- 1) Liberalismus autorka nejdříve rozděluje na „klasický“ a „moderní“ (s. 9), aby poté vysvětlila pouze to, co se myslí liberalismem klasickým. Co tedy myslí liberalismem moderním?
- 2) Na s. 17 autorka tvrdí, že „v demokratickém zřízení, kdy má každý stejnou startovací čáru, nemá zaručen stejný výsledek“. Je tedy přesvědčena o tom, že v demokracii není nikdo zvýhodněn? Platí to třeba o naší zemi?
- 3) Mohla by autorka vlastním slovy vysvětlit, co si představuje pod pojmem politická svoboda a jaké jsou podmínky k jejímu uskutečnění?

5. Hodnocení práce známkou: D

6. Výsledné hodnocení práce:

Bakalářská práce Petry Tomkové se zabývá zajímavým a aktuálním tématem politické filozofie. Vadou práce je nejasné vymezení základních pojmů a absence syntetizujícího pohledu, který by srovnal pozice tří probíraných autorů v otázce politické svobody. Dalším problémem je opakující se zmatečnost autorčina výkladu. Pokud by ovšem autorka při obhajobě některé z těchto vad odstranila, může být klasifikována i lepší známkou než je D.

Datum a místo

Praha, 21.8.2019

Podpis autora